

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)
den 26 oktober 2006 *

I mål C-65/05,

angående en talan om fördragsbrott enligt artikel 226 EG, som väckts den 10 februari 2005,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av M. Patakia, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Republiken Grekland, företrädd av A. Samoni-Rantou och N. Dafniou, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: grekiska.

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna R. Schintgen, P. Kūris (referent), G. Arestis och L. Bay Larsen,

generaladvokat: F.G. Jacobs,
justitiesekreterare: R. Grass,

efter det skriftliga förfarandet,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- ¹ Europeiska gemenskapernas kommission har yrkat att domstolen skall fastställa att Republiken Grekland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 28 EG, 43 EG och 49 EG samt artikel 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EGT L 204, s. 37), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/48/EG av den 20 juli 1998 (EGT L 217, s. 18) (nedan kallat direktiv 98/34), genom att i artiklarna 2.1, 3 andra stycket, 4 och 5 i lag nr 3037/2002 (FEK A'

174/30.7.2002) föreskriva ett förbud mot att uppställa och driva alla former av elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet tekniska underhållningsspel och samtliga dataspel, på offentliga eller privata platser, med undantag för kasinon.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsrätten

2 I artikel 1.11 i direktiv 98/34 föreskrivs följande:

”I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

...

11) teknisk föreskrift: tekniska specifikationer och andra krav eller föreskrifter för tjänster, inbegripet tillämpliga administrativa bestämmelser, som är rättsligt eller faktiskt tvingande vid saluföring, tillhandahållande av tjänster, etablering av en aktör som tillhandahåller tjänster eller användning i en medlemsstat eller en större del därav, samt — med undantag av dem som anges i artikel 10 — medlemsstaternas lagar och andra författningar som förbjuder tillverkning,

import, saluföring eller användning av en produkt eller som förbjuder tillhandahållande eller utnyttjande av en tjänst eller etablering som tillhandahållare av tjänster.

...”

3 Artikel 8.1 första stycket i direktiv 98/34 har följande lydelse:

”Om inte annat följer av artikel 10 skall medlemsstaterna omedelbart till kommissionen överlämna alla utkast till tekniska föreskrifter, såvida inte föreskriften utgör endast en överföring av den fullständiga texten till en internationell eller europeisk standard, då det är tillräckligt med information om den aktuella standarden. De skall också till kommissionen redovisa skälen till varför det är nödvändigt att utfärda en sådan teknisk föreskrift, om dessa inte redan framgår av förslaget.”

4 Enligt bestämmelserna i artikel 9.1–9.5 i direktiv 98/34 får inte medlemsstaterna anta ett utkast till teknisk föreskrift före utgången av tre månader från den tidpunkt då kommissionen mottog informationen enligt artikel 8.1 i samma direktiv, om kommissionen eller någon annan medlemsstat inkommer med ett detaljerat utlåtande enligt vilket den planerade åtgärden kan skapa hinder för den fria rörligheten för varor, för friheten att tillhandahålla tjänster eller för tjänsteaktörernas etableringsfrihet på den inre marknaden. Fristen kan vara längre i vissa fall som uttryckligen anges i ovannämnda bestämmelser.

5 I artikel 9.7 i direktiv 98/34 föreskrivs följande:

”Punkterna 1–5 skall inte tillämpas i de fall då en medlemsstat

- av brådskande skäl, på grund av allvarliga och oförutsebara händelser som gäller folkhälsan, djurskyddet, skyddet av växter eller den allmänna säkerheten samt, när det gäller föreskrifter för tjänster, även den allmänna ordningen, särskilt skyddet av minderåriga, måste utarbeta tekniska föreskrifter på mycket kort tid i syfte att omedelbart anta dem och sätta dem i kraft utan att samråd är möjligt ...

...

Medlemsstaten skall i den information som avses i artikel 8 ange skälen till att de ifrågavarande åtgärderna brådskar. Kommissionen skall så snart som möjligt yttra sig om informationen. Den skall vidta lämpliga åtgärder om detta förfarande missbrukas. Kommissionen skall regelbundet informera Europaparlamentet.”

Den nationella lagstiftningen

- 6 Artikel 1 i lag nr 3037/2002, med rubriken ”Kategorier av spel”, har följande lydelse:

”I denna lag används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

- a) mekaniskt spel: spel som även kräver att spelaren använder sin muskelstyrka,

- b) elektriskt spel: spel som inte kan fungera utan elektriska komponenter,

- c) elektromekaniskt spel: spel som inte kan fungera utan elektriska komponenter och som dessutom kräver att spelaren använder sin muskelstyrka,

- d) elektroniskt spel: spel som inte kan fungera utan elektriska, elektroniska eller andra komponenter samt programvara,

- e) tekniskt underhållningsspel: spel vars resultat endast beror på spelarens tekniska och mentala förmåga och som endast har ett underhållningssyfte.

Inom kategorin tekniska underhållningsspel ingår även sådana kortspel som betecknas som tekniska spel enligt bestämmelserna i det kungliga [kodifierade] dekretet nr 29/1971.”

- 7 I artikel 2.1 i ovannämnda lag, med rubriken ”Förbud mot att använda och uppställa spel”, föreskrivs följande:

”Det är förbjudet att använda sådana spel som avses i artikel 1 b, c och d, inbegripet datorer, på offentliga platser såsom hotell, caféer, lokaler tillhörande allmännyttiga sammanslutningar av olika slag samt alla andra offentliga och privata platser. Det är även förbjudet att uppställa sådana spel.”

- 8 I artikel 3 i samma lag, med rubriken ”Företag som tillhandahåller Internettjänster”, föreskrivs följande:

”Uppställning och utnyttjande av datorer i inrättningar för tillhandahållande av Internettjänster omfattas inte av det förbud som avses i artikel 2. Det är dock förbjudet att anordna spel på dessa datorer, oavsett vilken metod som används.

För att driva ett företag som tillhandahåller Internettjänster krävs ett särskilt tillstånd från den kommun där inrättningen är belägen. Om inrättningen är belägen på ett fartyg krävs även tillstånd från hamnmyndigheten i avgångshamnen. När denna bestämmelse tillämpas för första gången skall företaget inneha ett sådant tillstånd inom tre månader från förevarande lags ikraftträdande.”

- 9 Artikel 4 i lag nr 3037/2002, med rubriken ”Påföljder”, har följande lydelse:

”Den som driver eller förvaltar sådana inrättningar eller andra platser som avses i artikel 2.1, vari sådana spel som är förbjudna enligt föregående bestämmelser drivs eller uppställs, döms till fängelse i minst tre månader och böter på minst 5 000 euro. Den som återfaller i sådan brottslighet döms till fängelse i minst ett år och böter på 25 000–75 000 euro. Spelautomaterna skall förklaras förverkade.

2. Bestämmelserna i artikel 7.1 c eller artikel 7.3 och 7.4 i det kungliga kodifierade dekretet nr 29/1971 skall gälla i tillämpliga delar.”

- 10 I artikel 5 i ovannämnda lag, med rubriken "Administrativa sanktionsåtgärder", föreskrivs följande:

"1. Förutom påföljderna skall den som driver eller uppställer ett spel som är förbjudet enligt bestämmelserna i föregående artiklar åläggas en straffavgift på 10 000 euro per spel och företagets tillstånd för att bedriva verksamhet skall återkallas i enlighet med artikel 7.

2. Straffavgiften skall åläggas genom beslut av chefen för den behöriga myndighet som avses i artikel 6.1 och som fastställt överträdelsen. Beslutet skall innehålla en beskrivning av överträdelsen, uppgifter om den straffavgift som ålagts och en hänvisning till de bestämmelser som tillämpats. Beslutet och en kopia av den berörda rapporten avseende kontrollen skall delges den berörda personen."

- 11 Slutligen föreskrivs i artikel 9.1 i lag nr 3037/2002 att "[b]estämmelserna i förevarande lag [varken] skall ... påverka bestämmelserna i lag nr 2206/1994 eller de andra bestämmelserna avseende kasinon".

Det administrativa förfarandet

- 12 Efter det att kommissionen erhållit klagomål avseende det nationella förbudet mot att i Grekland uppställa och driva elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet tekniska underhållningsspel och dataspel, på offentliga eller privata platser, med undantag för kasinon, undersökte den lag nr 3037/2002 som trädde i kraft den 30 juli 2002. Kommissionen fann att lagen var oförenlig med gemenskapsrättens krav.

- 13 Efter att genom skrivelser av den 18 oktober 2002 och av den 11 juli 2003 ha anmodat Republiken Grekland att inkomma med yttranden avgav kommissionen den 30 mars 2004 ett motiverat yttrande.
- 14 Kommissionen ansåg att den grekiska regeringens svar på det motiverade yttrandet var otillfredsställande och att åsidosättandet fortgick. Den beslutade därför att väcka förevarande talan.

Talan

- 15 Kommissionen har anfört tre anmärkningar till stöd för sin talan. Den har för det första gjort gällande att det allmänna förbudet mot elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel i lag nr 3037/2002 står i strid med bestämmelserna i artiklarna 28 EG och 30 EG. Den har för det andra anfört att lagen är oförenlig med Republiken Greklands skyldigheter enligt artiklarna 43 EG och 49 EG. Kommissionen har för det tredje gjort gällande att medlemsstaten inte har iakttagit det informationsförfarande som föreskrivs i artikel 8.1 första stycket i direktiv 98/34.

Den första anmärkningen: Åsidosättande av artiklarna 28 EG och 30 EG

Parternas argument

- 16 Kommissionen har gjort gällande att det förbud mot att uppställa alla former av elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet tekniska underhållningsspel och samtliga dataspel på samtliga offentliga eller privata platser med undantag för kasinon, som föreskrivs i artikel 2.1 i lag nr 3037/2002, står i strid med artikel 28 EG. Den anser att lagen utgör en åtgärd som inte är berättigad vare sig

med beaktande av artikel 30 EG eller av sådana tvingande hänsyn av allmänintresse som godtagits av domstolen. Den står inte heller i proportion till sitt syfte att skydda ett allmänintresse.

- 17 Kommissionen har gjort gällande att de grekiska myndigheterna inte har tydligt angivit sambandet mellan förbudet och det problem som de försöker åtgärda. De grekiska myndigheterna har nämligen koncentrerat sin analys på de negativa konsekvenserna av en okontrollerad användning av spelautomater där utgången beror på slumpen. Kommissionen har anfört att det är möjligt att genomföra andra former av kontroll såsom införande av särskilda skyddssystem i apparater för tekniska spel eller underhållningsspel så att det blir omöjligt att göra om dem till spelautomater där utgången beror på slumpen.
- 18 Republiken Grekland har medgivit att lag nr 3037/2002 kan medföra hinder för att saluföra elektriska, elektromekaniska samt elektroniska spel inom gemenskapen och att principen om fri rörlighet för varor i enlighet med artikel 28 EG följaktligen åsidosätts.
- 19 Den har emellertid redan under det administrativa förfarandet gjort gällande att ett sådant allmänt förbud, som utan åtskillnad tillämpas på såväl grekiska som utländska ekonomiska aktörer, vid tidpunkten för lagens antagande och offentliggörande ansågs vara nödvändigt och motiverat av hänsyn till dels skyddet för allmän moral och allmän ordning enligt artikel 30 EG, dels konsumentskyddet och ett socialpolitiskt skydd, vilka är tvingande hänsyn av allmänintresse som godtagits av domstolen.
- 20 Republiken Grekland har särskilt gjort gällande att det till följd av den tekniska utvecklingen är enkelt att göra om de spel som berörs av lag nr 3037/2002 till hasardspel, vilka alltså är förbjudna i Grekland, såvida de inte är uppställda i kasinon. Situationen har blivit okontrollerbar, vilket har medfört allvarliga sociala

problem, såsom bland annat spelberoende, slöseri med väsentliga ekonomiska resurser, snabba och olagliga inkomster till de personer som är delaktiga i verksamhet avseende drivande, uppställning och handel med elektroniska spel, stora ekonomiska förluster för spelarna samt förlorade skatteintäkter av en väsentlig omfattning.

- 21 Medlemsstaten har i sin duplik gjort gällande att de mindre ingripande konkreta åtgärder som vidtogs under åren 1996–2000, det vill säga före inrättandet av ett totalförbud mot elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel genom lag nr 3037/2002, var otillräckliga för att bemöta det problem som uppstod till följd av spel och som orsakades av människors passion för hasardspel.

Domstolens bedömning

- 22 Domstolen konstaterar inledningsvis att det framgår av artikel 1 i lag nr 3037/2002 jämförd med artikel 2.1 i samma lag att det förbud som införts genom lagen inte omfattar de tekniska underhållningsspel som anges i artikel 1 e. Dessa spel behandlas följaktligen inte i förevarande mål.
- 23 Vad gäller kommissionens första anmärkning skall det erinras om att det med varor avses produkter som kan värderas i pengar och som därmed kan vara föremål för kommersiella transaktioner (dom av den 10 december 1968 i mål C-7/68, kommissionen mot Italien, REG 1968, s. 617, 626, svensk specialutgåva, volym 1, s. 357, och av den 21 oktober 1999 i mål C-97/98, Jägerskiöld, REG 1999, s. I-7319, punkt 30).

- 24 Elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet dataspel, uppfyller dessa kriterier och utgör varor i den mening som avses i EG-fördraget, eftersom de har ett kommersiellt värde, kan vara föremål för kommersiella transaktioner samt kan importeras eller exporteras och ställas till konsumentens förfogande mot betalning.
- 25 Det skall även erinras om att fri rörlighet för varor är en av fördragets grundläggande principer (dom av den 9 december 1997 i mål C-265/95, kommissionen mot Frankrike, REG 1997, s. I-6959, punkt 24, och av den 12 juni 2003 i mål C-112/00, Schmidberger, REG 2003, s. I-5659, punkt 51), som kommer till uttryck genom förbudet i artikel 28 EG mot kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan mellan medlemsstaterna.
- 26 Eftersom det saknas harmoniserade bestämmelser på gemenskapsnivå för spelbranschen, säkerställs den fria rörligheten för spel genom artiklarna 28 EG och 30 EG.
- 27 Enligt domstolens rättspraxis utgör alla handelsregler antagna av medlemsstaterna som direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt kan hindra handeln inom gemenskapen en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion (se dom av den 2 december 2004 i mål C-41/02, kommissionen mot Nederländerna, REG 2004, s. I-11375, punkt 39 och där angiven rättspraxis).
- 28 Domstolen konstaterar att nationell lagstiftning såsom lag nr 3037/2002 utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion i den mening som avses i artikel 28 EG, trots att det i lagen inte föreskrivs något förbud mot att importera de berörda produkterna och att släppa ut dem på marknaden.

- 29 Det förbud mot att uppställa alla former av elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet samtliga dataspel, på samtliga offentliga eller privata platser med undantag för kasinon, som föreskrivs i artikel 2.1 i ovannämnda lag, vid äventyr av påföljd eller administrativa sanktionsåtgärder enligt artiklarna 4 och 5 i lagen, kan medföra en minskning av importen av sådana spel från andra medlemsstater efter den 30 juli 2002, vilket är datumet för lagens ikraftträdande.
- 30 Vidare framgår det av handlingarna i målet att importen av sådana spelautomater som anges i föregående punkt, i syfte att ställa upp dem på offentliga eller privata platser i Grekland, med undantag för kasinon, har upphört alltsedan förbudet infördes, trots att maskinerna lagligen tillverkas och ställs till konsumenternas förfogande i andra medlemsstater.
- 31 Domstolen har emellertid vid upprepade tillfällen fastställt att nationella bestämmelser som utgör hinder för den fria rörligheten för varor inte med nödvändighet strider mot gemenskapsrätten om de kan motiveras av ett av de skäl grundade på allmänintresset som anges i artikel 30 EG eller på något av de tvingande hänsyn som godtagits i domstolens rättspraxis (se dom av den 24 november 2005 i mål C-366/04, Schwarz, REG 2005, s. I-10139, punkt 30 och där angiven rättspraxis).
- 32 Republiken Grekland har gjort gällande att det av de skäl som anges i förarbetena till lag nr 3037/2002 var nödvändigt att införa det allmänna förbudet mot att uppställa alla former av elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet samtliga dataspel, för att skydda allmän moral, allmän ordning och allmän säkerhet. Den har närmare bestämt anfört att det till följd av den tekniska utvecklingen är enkelt att göra om dessa spel till hasardspel och att situationen har blivit okontrollerbar, vilket har medfört allvarliga sociala problem, såsom dem som anges i punkt 20 i förevarande dom.

- 33 Det framgår av domstolens rättspraxis att sådana syften, som skall betraktas sammantagna, rör skyddet för mottagarna av tjänsten och, mer allmänt, konsumentskyddet liksom skyddet för ordningen i samhället, vilka redan har fastslagits höra till de syften som utgör tvingande hänsyn av allmänintresse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 mars 1994 i mål C-275/92, Schindler, REG 1994, s. I-1039, punkt 58 och där angiven rättspraxis, svensk specialutgåva, tillägg, s. 119, och av den 21 september 1999 i mål C-124/97, Läärä m.fl. REG 1999, s. I-6067, punkt 33).
- 34 Domstolen har även fastslagit att dessa syften är av sådant slag att de berättigar att det, i förhållande till artikel 28 EG och med beaktande av särskilda sociala och kulturella omständigheter, införs inskränkningar som kan sträcka sig så långt som till förbud mot lotterier och andra spel om pengar på en medlemsstats territorium (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Schindler, punkt 59).
- 35 I domarna i de ovannämnda målen Schindler och Läärä m.fl. betonade visserligen domstolen att de moraliska, religiösa eller kulturella betänkligheter som finns i samtliga medlemsstater när det gäller lotterier, liksom andra typer av spel om pengar, kan berättiga att det i nationella lagstiftningar föreskrivs begränsningar av och till och med förbud mot spel om pengar och sålunda förhindra att de blir en inkomstkälla för enskilda. Domstolen konstaterade även att lotterier, mot bakgrund av de betydande belopp som kan inkasseras och de vinster spelarna kan erhålla, framför allt i lotterier som anordnas i stor skala, innebär höga risker för brott och bedrägerier. Lotterierna utgör dessutom ett incitament till utgifter som kan få skadliga konsekvenser för enskilda och för samhället (se domarna i de ovannämnda målen Schindler, punkt 60, och Läärä m.fl., punkt 13).
- 36 Förevarande mål skiljer sig dock från de två ovannämnda målen Schindler och Läärä m.fl., eftersom det i förevarande fall är klarlagt att det rör sig om elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel vilkas egenskaper inte kan jämföras med egenskaperna hos de spel som var i fråga i ovannämnda mål. De spel som är förbjudna enligt artikel 2.1 i lag nr 3037/2002 är nämligen per definition inte

hasardspel, eftersom de inte erbjuder en möjlighet till vinst i pengar (se, *a contrario*, domen i det ovannämnda målet Läära m.fl., punkt 17).

37 Domstolens resonemang i domarna i de ovannämnda målen Schindler och Läära m. fl. med avseende på hasardspel kan följaktligen, till skillnad från vad Republiken Grekland har gjort gällande, inte tillämpas på elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, eftersom dessa spel inte kan anses utgöra hasardspel.

38 Även om ovannämnda rättspraxis inte är tillämplig i förevarande mål kan likväl de tvingande hänsyn av allmänintresse som åberopats av Republiken Grekland motivera en begränsning av den fria rörligheten för varor. Den ifrågavarande nationella bestämmelsen måste emellertid stå i proportion till det syfte som eftersträvas med bestämmelsen.

39 Domstolen konstaterar att Republiken Grekland inte har styrkt att den vidtagit samtliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att uppnå medlemsstatens mål genom att tillämpa bestämmelser med mindre begränsande verkan på handeln inom gemenskapen.

40 De grekiska myndigheterna hade nämligen, förutom att de hade kunnat vidta andra mer ändamålsenliga åtgärder med mindre begränsande verkan på den fria rörligheten för varor, vilket kommissionen föreslagit under det administrativa förfarandet, även kunnat säkerställa att åtgärderna tillämpades och/eller genomfördes på ett korrekt och effektivt sätt för att uppnå det eftersträlvade syftet.

- 41 Härav följer att det förbud mot att i Grekland uppställa alla former av elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet samtliga dataspel på samtliga offentliga eller privata platser med undantag för kasinon, som föreskrivs i artikel 2.1 i lag nr 3037/2002 utgör en åtgärd som inte står i proportion till de eftersträlvade syftena.
- 42 Lag nr 3037/2002 är följaktligen oförenlig med artikel 28 EG.
- 43 Av vad anförts följer att talan skall bifallas i den del den avser kommissionens första anmärkning.

Den andra anmärkningen: Åsidosättande av artiklarna 43 EG och 49 EG

Parternas argument

- 44 Kommissionen har gjort gällande att det i artiklarna 2.1 och 3 i lag nr 3037/2002 föreskrivs ett förbud mot att ekonomiska aktörer som är etablerade i andra medlemsstater tillhandahåller tjänster som innebär att spelautomater ställs till kunders förfogande och levereras på den grekiska marknaden, oavsett om de har för avsikt att etablera sig i Grekland eller endast tillhandahålla tjänster från den medlemsstat där de är etablerade. Sådana nationella bestämmelser står i strid med artiklarna 43 EG och 49 EG, eftersom de inte kan anses vara nödvändiga och förenliga med proportionalitetsprincipen.

- 45 Kommissionen har gjort gällande att de grekiska myndigheterna skulle ha prioriterat mer precisa och konkreta åtgärder för att förhindra eller minska risken att underhållningsspel görs om till hasardspel. Enligt kommissionen skulle sådana åtgärder ha kunnat utgöras av mer precisa förbud, striktare och mer precisa kontroller och strängare och effektivare sanktionsåtgärder. Den har tillagt att ovannämnda åtgärder inte nödvändigtvis behöver bestå i ett allmänt förbud som påverkar andra ekonomiska verksamheter som inte är knutna till hasardspel.
- 46 Republiken Grekland har gjort gällande att de föreslagna åtgärderna är otillräckliga och att de mer ingripande åtgärder som vidtagits tillgodoser tvingande hänsyn av allmänintresse för att säkerställa att det eftersträvade syftet uppnås. Åtgärderna var det enda effektiva sättet att lösa det allvarliga sociala problem som uppstått. Republiken Grekland har vad gäller den andra anmärkningen i huvudsak åberopat argument som är identiska med dem som den åberopat vad gäller kommissionens anmärkning avseende begränsningen av den fria rörligheten för varor.

Domstolens bedömning

- 47 I avsaknad av harmoniserade bestämmelser på gemenskapsnivå för spelbranschen är medlemsstaterna i princip behöriga att fastställa villkoren för att utöva denna verksamhet. De är emellertid likväl skyldiga att iaktta de grundläggande friheter som föreskrivs i fördraget när de utövar sin behörighet inom detta område (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 oktober 2000 i mål C-58/98, Corsten, REG 2000, s. I-7919, punkt 31, och av den 26 januari 2006 i mål C-514/03, kommissionen mot Spanien, REG 2006, s. I-963, punkt 23).
- 48 I artiklarna 43 EG och 49 EG föreskrivs att inskränkningar av etableringsfriheten respektive av friheten att tillhandahålla tjänster skall avskaffas. Enligt domstolens

rättspraxis skall varje åtgärd som innebär att utövandet av dessa friheter förbjuds, hindras eller blir mindre attraktivt anses som sådana inskränkningar (se bland annat dom av den 15 januari 2002 i mål C-439/99, kommissionen mot Italien, REG 2002, s. I-305, punkt 22, och av den 30 mars 2006 i mål C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, REG 2006, s. I-2941, punkt 31).

- 49 Domstolen har även fastställt att nationella åtgärder som inskränker utövandet av de grundläggande friheter som garanteras av fördraget kan vara berättigade endast om de uppfyller fyra förutsättningar. De skall tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, de skall motiveras av tvingande hänsyn av allmänintresse, de skall vara ägnade att säkerställa förverkligandet av det mål som eftersträvas genom dem och de skall inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål (se dom av den 4 juli 2000 i mål C-424/97, Haim, REG 2000, s. I-5123, punkt 57 och där angiven rättspraxis).
- 50 Det framgår av artikel 2.1 i lag nr 3037/2002 att det i Grekland är förbjudet att driva elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel på samtliga offentliga eller privata platser med undantag för kasinon, vid äventyr av påföljd eller administrativa sanktionsåtgärder enligt artiklarna 4 och 5 i lagen. Artikel 2.1 i lag nr 3037/2002 skall inte tillämpas på datorer i inrättningar för tillhandahållande av Internettjänster. Enligt artikel 3 i samma lag är det förbjudet att anordna spel på dessa datorer.
- 51 Såvitt gäller etableringsfriheten kan en sådan nationell lagstiftning försvåra eller till och med göra det omöjligt för ekonomiska aktörer från andra medlemsländer att utöva sin rätt att etablera sig i Grekland för att tillhandahålla de ifrågavarande tjänsterna.
- 52 Under dessa omständigheter utgör ett sådant förbud en begränsning av etableringsfriheten.

- 53 Vad gäller friheten att tillhandahålla tjänster följer det av fast rättspraxis att driften av spelautomater, oavsett om den kan skiljas från verksamhet som rör tillverkning, import och distribution av sådana automater, skall kvalificeras som en verksamhet som rör tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i fördraget. Av fast rättspraxis framgår även att bestämmelser i en nationell lagstiftning, enligt vilken spel endast får anordnas och utövas i kasinon, utgör en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 september 2003 i mål C-6/01, Anomar m.fl., REG 2003, s. I-8621, punkterna 56 och 75).
- 54 Vad gäller informationssamhällets tjänster har domstolen även fastslagit att artikel 49 EG skall tillämpas på tjänster som en tjänsteleverantör som är etablerad i en medlemsstat erbjuder via Internet, och således utan att förflytta sig, till mottagare i en annan medlemsstat, varför varje inskränkning av dessa verksamheter utgör en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster (dom av den 6 november 2003 i mål C-243/01, Gambelli m.fl., REG 2003, s. I-13031, punkt 54).
- 55 Domstolen kan emellertid, av samma skäl som dem som angetts i punkterna 36–41 i förevarande dom, inte godta Republiken Greklands argument för att begränsa etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster.
- 56 Härav följer att lag nr 3037/2002 även står i strid med artiklarna 43 EG och 49 EG.
- 57 Under sådana omständigheter skall talan bifallas i den del den avser kommissionens andra anmärkning.

Den tredje anmärkningen: Åsidosättande av direktiv 98/34

Parternas argument

- 58 Kommissionen har gjort gällande att Republiken Grekland inte har underrättat den om lag nr 3037/2002 vid utarbetandet av lagen, vilket står i strid med kraven i artikel 8.1 första stycket i direktiv 98/34, i vilket föreskrivs ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster. Artiklarna 2.1 och 3 i denna lag innehåller nämligen tekniska föreskrifter för produkter i den mening som avses i artikel 1.11 i direktiv 98/34.
- 59 Medlemsstaten har i sitt svaromål medgett att de grekiska myndigheterna inte förefaller ha iakttagit informationsförfarandet vid utarbetandet av det utkast som senare antogs som lag nr 3037/2002. Den har anfört att underlåtenheten har skett av misstag och inte medvetet. Den anser att åsidosättandet beror på det brådskande behovet av att snabbt och omedelbart vidta åtgärder för att lösa de sociala problemen och därigenom bevara allmän ordning.

Domstolens bedömning

- 60 Domstolen har redan fastställt att sådana bestämmelser som de i artikel 8.1 i direktiv 98/34 innebär att medlemsstaterna är skyldiga att till kommissionen omedelbart anmäla alla utkast till tekniska föreskrifter (dom av den 8 september 2005 i mål C-500/03, ej publicerad i rättsfallssamlingen, punkt 39, och, vad gäller bestämmelser som är analoga med dem i direktivet, dom av den 2 augusti 1993 i mål C-139/92, kommissionen mot Italien, REG 1993, s. I-4707, punkt 3, och av den 11 januari 1996 i mål C-273/94, kommissionen mot Nederländerna, REG 1996, s. I-31, punkt 15).

- 61 Sådana bestämmelser som de i artiklarna 2.1 och 3 i lag nr 3037/2002 skall anses utgöra tekniska föreskrifter i den mening som avses i artikel 1.11 i direktiv 98/34 i den mån det i bestämmelserna föreskrivs ett förbud mot att driva alla former av elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet samtliga dataspel, på samtliga offentliga eller privata platser med undantag för kasinon, och mot att anordna spel på datorer som är uppställda hos företag som tillhandahåller Internettjänster och det krävs ett särskilt tillstånd för att driva ett sådant företag (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 april 2005 i mål C-267/03, Lindberg, REG 2005, s. I-3247).
- 62 Republiken Grekland var under dessa omständigheter skyldig att anmäla dessa tekniska föreskrifter i form av ett utkast enligt artikel 8.1 första stycket i direktiv 98/34 (se, bland annat, domen i det ovan nämnda målet kommissionen mot Portugal, punkt 40).
- 63 I förevarande fall är det emellertid klarlagt att det inte har förekommit någon sådan anmälan.
- 64 Anmälningsskyldigheten påverkas inte av den omständigheten att det var nödvändigt att anta lag nr 3037/2002 genom ett skyndsamt förfarande för att snabbt och omedelbart vidta åtgärder för att lösa det sociala problem som orsakades av drivandet av elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel och därigenom bevara allmän ordning.
- 65 Republiken Grekland kan nämligen inte med framgång åberopa undantaget i artikel 9.7 första strecksatsen i direktiv 98/34, eftersom det är klarlagt att det vid tidpunkten för lagens antagande inte förekom någon sådan situation i Grekland som avses i bestämmelsen.

- 66 Republiken Grekland har följaktligen underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 8.1 första stycket i direktiv 98/34 genom att anta lag nr 3037/2002 utan att anmäla lagförslaget till kommissionen.
- 67 Talan skall således bifallas i den del den avser kommissionens tredje anmärkning.
- 68 Av vad anförts följer att Republiken Grekland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 28 EG, 43 EG och 49 EG samt artikel 8 i direktiv 98/34, genom att i artiklarna 2.1 och 3 i lag nr 3037/2002 föreskriva ett förbud mot att uppställa och driva alla former av elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet samtliga dataspel, på samtliga offentliga eller privata platser med undantag för kasinon, vid äventyr av påföljd eller administrativa sanktionsåtgärder enligt artiklarna 4 och 5 i samma lag.

Rättegångskostnader

- 69 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Republiken Grekland skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Republiken Grekland har tappat målet, skall kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

- 1) **Republiken Grekland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 28 EG, 43 EG och 49 EG samt artikel 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/48/EG av den 20 juli 1998, genom att i artiklarna 2.1 och 3 i lag nr 3037/2002 föreskriva ett förbud mot att uppställa och driva alla former av elektriska, elektromekaniska och elektroniska spel, inbegripet samtliga dataspel, på samtliga offentliga eller privata platser med undantag för kasinon, vid äventyr av påföljd eller administrativa sanktionsåtgärder enligt artiklarna 4 och 5 i samma lag.**

- 2) **Republiken Grekland skall ersätta rättegångskostnaderna.**

Underskrifter